

בס"ד. ש"פ מטות-מסעי, מבה"ח מנחם-אב, ה'תשכ"ו

(הנחה בלתי מוגה)

וידבר משה אל ראשי המטות לבני ישראל לאמר זה הדבר אשר צוה הוי' איש כי ידור נדר וגו'.¹ וצריך להבין² מהו כללות ענין הנדרים, והרי איתא בירושלמי³ לא דיין במה שאסרה תורה כו' (בתמי'), ולמה לאדם לאסור על עצמו דבר המותר. גם צריך להבין למה נאמרה פרשה זו לראשי המטות דוקא, דלא ככל שאר הפרשיות שנאמרו לכל ישראל. ורש"י פירש, חלק כבוד לנשיאים ללמדם תחילה ואח"כ לכל בני, ומוסיף, ומניין שאף שאר הדברות כן, ת"ל וישובו אליו אהרן וכל הנשיאים בעדה וידבר משה אליהם ואחרי כן נגשו כל בני ישראל⁴. אך עדיין צריך להבין מדוע משמיע הכתוב ענין זה (שחלק כבוד לנשיאים ללמדם תחילה) בפרשת נדרים דוקא. ובפירוש רש"י, ומה ראה לאמרה כאן, למד שהפרת נדרים ביחיד מומחה וכו'. וצריך להבין מהו הענין בזה. גם צריך להבין מ"ש הבחיי⁵ שנסמכה פרשת נדרים לפרשת מועדות, לפי שבסיום פרשת מועדות נאמר⁶ אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם וגו'. ולכאורה אינו מובן, שהרי כללות ענין המועדים אינו נעשה ע"י נדר, ואדרבה, בסיום ענין המועדים נאמר לבד מנדריכם וגו', וא"כ, מהו הקשר והשייכות שבין נדרים למועדות.

ב) והענין הוא, דהנה ידוע שנתאוהה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים⁷, והיינו, שהכוונה היא שתהי' הדירה למטה דוקא, שלכן צריכים בניי לעסוק בעניני המטה כדי לבררם ולזככם. ומזה מובן, שלא צריך להיות ענין הנדרים, שהו"ע הפרישות, כמארו"ל⁸ נדרים סייג לפרישות, כי, כאשר פורש מדברים המותרים, הרי אינו מבררם ומזככם. וכידוע תורת הבעש"ט⁹ על הפסוק¹⁰ כי תראה חמור שונאך וגו' עזוב תעזוב עמו,

(7) ראה תנחומא נשא טז. בחוקותי ג. ב"ר ספ"ג. במדב"ר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. ובכ"מ.
(8) אבות פ"ג מ"ג.
(9) אגרות-קודש אדמו"ר מהור"צ ח"ג ע' שכה. הועתק ב"היום יום" כח שבט. כתור שם טוב בהוספות סימן כא. וש"נ.
(10) משפטים כג, ה.

(1) ריש פרשתנו (מטות ל, ב"ג).
(2) בהבא לקמן — ראה רד"ה וידבר גו' המטות העת"ר (המשך תער"ב ח"ב ע' א'סט).
(3) נדרים פ"ט ה"א. וראה לקו"ש ח"ג ע' 107 ואילך (מהתוועדות זו).
(4) תשא לד, לא-לב.
(5) פרשתנו (מטות ל, ב).
(6) ס"פ פינחס (כט, לט).

סדר העבודה אינו באופן של שבירת החומריות, אלא אדרבה, עזוב תעזוב עמו, היינו, שהעבודה צריכה להיות יחד עם הגוף ונה"ב, לבררם ולזככם, שגם הם יתעלו במדריגת האלקות. ולכן אמרה תורה דייך במה שאסרתך תורה, ואין לאדם לאסור על עצמו דברים המותרים, כיון שתכלית הכוונה היא בענין הבירורים. אמנם¹¹, כל זה הוא באדם ישר הולך¹², והיינו, שהולך בדרך הישרה כו', אבל מי שחטא ופגם ועבר את הדרך, ורואה בנפשו שאי אפשר לו לברר את הדבר, אזי העצה היא שפורש עצמו ונודר הנאה גם מדבר המותר, וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר שישנו הפתגם הידוע: וואָס מ'טאַר ניט, טאַר מען ניט, און וואָס מ'מעג, דאַרף מען ניט¹³, והיינו, לפי שנמצא במעמד ומצב שיכול להיות שלא זו בלבד שהוא לא יברר את המאכל, אלא אדרבה, שהמאכל ימשיך ויוריד אותו למטה כו', ולכן צריך לפרוש ממנו ולאסור על עצמו.

ג) וענין ב' אופנים הנ"ל בכללות העולמות הוא החילוק שבין עולם האצילות ועולמות בי"ע. דהנה, עולם האצילות הוא עולם מבורר, דכתיב בי"ע¹⁴ לא יגורך רע, ונקרא עולם האחדות¹⁵, לפי ששם לא רק איהו וחייהי חד, אלא גם איהו וגרמוהי חד¹⁶. משא"כ בעולמות בי"ע, שעז"נ¹⁷ ומשם יפרד, ששם מתחיל ענין הפירוד, ועד למציאות של רע כו', שהרי אפילו בעולם הבריאה יש עכ"פ מיעוט רע¹⁸. ומזה מובן, שענין הנדרים שייך רק במדריגת עולמות בי"ע, משא"כ מצד מדריגת עולם האצילות אין צורך כלל בענין הנדרים. ובענין הספירות הרי זה החילוק בין ספירת הבינה לספירת החכמה¹⁹, דהנה, ספירת הבינה היא מקור ההשתלשלות, והיינו, שעם היותה למעלה משבעת ימי הבנין, מ"מ, יש לה שייכות אליהם, שהיא מקורם כו', ולכן שייך שם ענין הנדרים. משא"כ בחי' החכמה היא למעלה מהשתלשלות, וכידוע שבחכמה מאיר אוא"ס, והיינו לפי שנרגש הענין שהוא לבדו הוא ואין זולתו כו'²⁰,

17) בראשית ב, י. וראה תו"א בראשית ג, א. וארא נז, א. ובכ"מ.
18) ראה עץ חיים שער מג (שער ציור עולמות) בהקדמה להדרוש.
19) ראה לקו"ת פרשתנו פה, סע"א. אוה"ת שם ע' אישט ואילך. ד"ה וידבר גו' המטות עטר"ת (סה"מ עטר"ת ע' תקמג ואילך). סד"ה הנ"ל העת"ר (המשך תער"ב שם ע' אעו).
20) ראה תניא פל"ה בהגהה.

11) ראה גם לקו"ש ח"ד ע' 1076 ואילך.
12) ע"פ לשון הכתוב — קהלת ז, כט.
13) ספר השיחות תש"ה ע' 72. אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ד ע' עד (הועתק ב"היום יום" כה אדר שני).
14) תהלים ה, ה. לקו"ת במדבר ג, ג ואילך.
15) ראה עבודת הקודש ח"א פ"ב. לקוטי הש"ס להאריז"ל מסכת שבת. ובכ"מ.
16) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

ומבחי' החכמה לא שייך שתהי' יניקת החיצונים, וכמ"ש²¹ ימותו ולא בחכמה, ולכן לא שייך שם ענין הנדרים.

ד) והנה כשם שישנו חילוק הנ"ל במקום (בעולמות ובספירות), כמו"כ ישנו חילוק זה גם בזמן, שזהו כללות החילוק שבין ימות החול²², ימים טובים ויום השבת. והענין בזה, דהנה נת"ל²³ בענין הבריורים, שיש בירור בשייכות לפסולת, אם באופן דבירור הפסולת מתוך האוכל, או באופן דבירור האוכל מתוך הפסולת²⁴. ובענין זה היא כללות העבודה דימות החול. אמנם, גם בימים טובים ישנו ענין הבריור בשייכות לפסולת, וכמ"ש²⁵ פרש חגיכם, ולכן יש צורך בזהירות שלא תהי' יניקה לחיצונים כו', וכפשטות הדין ששמחת יו"ט צריכה להיות באופן שחייב להאכיל לגר ליתום ולאמנה עם שאר העניים כו', כמ"ש²⁶ ושמחת בחגך אתה וגו' והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך, ולולי זאת, הנה עז"נ וזריתי פרש על פניכם פרש חגיכם²⁷. ועד שחייבין ב"ד להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו מסבבין ומחפשין כו', כדי ששמחת יו"ט תהי' כהוגן²⁸. וכל זה הוא לפי שיו"ט הוא בחי' מוחין דאימא²⁹, כי ימים טובים הם מועדים לשמחה³⁰, וכתיב³¹ אם הבנים שמחה, בחי' בינה, שזוהי מדריגת עולם הבריאה, כמאמר³² אימא עילאה מקננא בכורסיא. וכיון שבינה היא מקור ההשתלשלות (כנ"ל ס"ג), לכן שייך שם ענין של יניקה כו'. ולמעלה מזה הוא יום השבת, שהוא בחי' מוחין דאבא²⁹, בחי' שלמעלה מהשתלשלות, שבזה לא שייך ענין הפסולת, שזהו מש"נ פרש חגיכם דוקא ולא פרש שבתכם³³, ולכן שבת מצוה לענגו באכילה ושתי'³⁴, ועד שאפילו שינה בשבת תענוג³⁵, כיון שאי אפשר שתהי' יניקה כו', וכללות

-
- 21) איוב ד, כא. וראה תו"א לך יב, ד. סי"ג.
 ובכ"מ. 29) ראה פרי עץ חיים שער מקראי קדש
 22) ראה אוה"ת שם ע' א'שח ואילך. ד"ה פ"א. לקו"ת צו יא, ד. ד"ה הנ"ל העת"ר (ע'
 הנ"ל תר"ל. עטר"ת (סה"מ תר"ל ע' רכ. א'עג).
 עטר"ת ע' תקמד ואילך). 30) נוסח תפלת העמידה וקידוש ליו"ט.
 23) ד"ה מי מנה דיי"ב תמוז פ"ד ואילך 31) תהלים קיג, ט. זהר ח"א ריט, א. ח"ב
 (לעיל ע' 140 ואילך). פד, א. פה, ב. פרדס שער כג (שער ערכי
 24) ראה המשך תער"ב ח"ב ס"ע א'מה הכינויים) ערך אם הבנים. לקו"ת שמע"צ פה,
 ואילך. ע' א'נח ואילך. ד. ובכ"מ.
 25) מלאכי ב, ג. וראה זח"ב פח, ב. תו"א
 ר"פ חיי שרה. ובכ"מ. 32) תקוני זהר ת"ו (כג, א).
 26) פ' ראה טז, יד. 33) ראה זח"ב ותו"א שבהערה 25.
 27) רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ח. 34) שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רמב.
 28) שם הכי"א. שו"ע אדה"ז או"ח סתקכ"ט 35) ראה ילקוט ראובני ואתחנן ד, יט.
 סידור האריז"ל (קול יעקב) אחרי סעודת

העבודה דשבת אינה בענין הבירורים ששייך בהם פסולת, שהרי בשבת בורר אסור, אלא העבודה דשבת היא ע"ד מ"ש³⁶ ואכלתם אכול גו', שהו"ע בירור אוכל מתוך האוכל, כנ"ל בארוכה. ובזה יובן גם שייכות ענין המועדות לענין הנדרים¹⁹, כי בבחי' בינה (ששם היא מדריגת המועדות) שייך גם ענין הנדרים (כנ"ל ס"ג).

ה) **אך** עפ"ז צריך להבין מש"נ וידבר משה אל ראשי המטות גו' איש כי ידור נדר וגו', דלכאורה, ע"פ המבואר לעיל הרי ענין הנדרים שייך במדריגות תחתונות דוקא, בבחי' בינה דוקא שהיא מקור להשתלשלות, ובעולמות ב"ע דוקא שהם באופן של פירוד כו', וכן בעבודת בני", שענין הנדרים הוא רק כאשר רואה בנפשו שאי אפשר לו לברר את הדבר כו'. ומזה מובן, שענין הנדרים שייך יותר לאנשים פשוטים, שמצד פחיתות מדריגתם צריך להיות אצלם ענין של פרישות כו'. וא"כ, מדוע נאמרה פרשה זו לראשי המטות, שהם במדריגה נעלית, וכמו הזקנים שהיו במדריגת משה, כמ"ש³⁷ ואצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם, והרי במדריגת משה, בחי' החכמה, לא שייך ענין הנדרים (כנ"ל ס"ג).

אך הענין הוא, שעיקר הכוונה בפרשה זו הוא (לא לענין הנדרים, אלא אדרבה) לענין התרת נדרים¹⁹, וכנ"ל (ס"ב) שע"פ תורה לא צריך להיות ענין הנדרים. וזהו שפרשה זו נאמרה לראשי המטות, כדי שהם יפעלו התרת נדרים, כי ענין התרת נדרים נעשה ע"י חכם דוקא, ובאופן שעוקר את הנדר מעיקרו³⁸, והיינו, שיפעלו אצל כל בני"י שיהיו במעמד ומצב נעלה יותר שלא יצטרכו לענין הנדרים. וכללות הענין שחכם מתיר את הנדר, דהיינו, שהדבר האסור נעשה מותר, הוא מצד בחי' או"ס שבחכמה, והוא בחי' גבורה דעתיק, שלכן ביכלתו להתיר. ויש גם אופן התרת נדרים בשלשה הדיוטות. והענין בזה, דהנה מבואר בסידור³⁹ הענין שבשלשה אומר נברך, שהן בחי' חג"ת כשמתכללים יחד, ואז היא הברכה לרבים שנמשכת מבחי' כח"ב. ועד"ז י"ל בענין ג' הדיוטות, שממשיכים מבחי' הכתר, ולכן ביכלתם להתיר את הנדר.

37) בהעלותך יא, יז.

38) כתובות עד, ריש ע"ב.

39) עם דא"ח — שער ברכת המזון (קב),

א ואילך. קד, א ואילך).

שבת. של"ה מסכת שבת קלד, ב. שו"ע

אדה"ז או"ח רסרפ"א. סרצ"ב ס"ב.

36) יואל ב, כו. וראה המשך תער"ב שם

(ע' אינח ואילך).

ועפ"ז יש להוסיף בביאור הסמיכות דפרשת מועדות לפרשת נדרים, שבפסוק אלה תעשו לה' במועדיכם לבד מנדריכם ונדבותיכם גו', מרומז הקשר והשייכות שבין מועדות לנדרים, שזהו לפי ששניהם הם מבחי' בינה, שמשם יכולה להיות יניקה כו', ולכן יש צורך בענין הפרישות כו'. ולאח"ז באה פרשת נדרים שעיקרה הו"ע התרת נדרים, שזהו מצד בחי' החכמה שלמעלה מבחי' הבינה, וכמו ענין השבת שלמעלה מיו"ט⁴⁰, ועד שבאים לתכלית העילוי דיום השבת, ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים⁴¹.

